වාර්ෂික වෙළඳ සමීක්ෂණය - 2021
ප්‍රශ්නාවලිය (AST) සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා උපදෙස්

ශ්‍රී ලංකාවේ නිල සංඛ්‍යා දත්ත සැපැයීමේ බලය ලත් ආයතනය වන ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව මෙරට වෙළඳ අංශයේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය තොරතුරු සම්පාදනය කිරීමේ අරමුණින් වාර්ෂික වෙළඳ සමීක්ෂණය සිදු කරන ලැබේ. ඒ සඳහා වූ දත්ත රැස් කිරීමට සකස් කරන ලද මෙම ප්‍රශ්නාවලිය **(AST)** ප්‍රශ්න **22** කින් සමන්විතය. මෙම ප්‍රශ්න සඳහා පිළිතුරු සැපයීමේ දී ඔබට උපදෙස් අවශ්‍ය වන්නේ යැයි හැඟෙන ප්‍රශ්න සඳහා වූ පැහැදිලි කිරීම් පහත දැක්වේ. මෙම උපදෙස් අනුව ප්‍රශ්නාවලිය සම්පූර්ණ කළ යුතු අතර මේ සම්බන්ධයෙන් වැඩි දුරටත් උපදෙස් අවශ්‍ය වන්නේ නම් අප දෙපාර්තමේන්තුවේ කර්මාන්ත, ඉදිකිරීම්, වෙළඳ හා සේවා අංශයේ අධ්‍යක්ෂ අමතන්න. **(දු.අ : 0112147401)**

යොමු කාලය

මෙම සමීක්ෂණයේදී යොමු කාලය වනුයේ 2020 ලිත් වර්ෂය (2020 ජනවාරි 01 සිට 2020 දෙසැම්බර් 31 දක්වා) වේ. එහෙත් අදාල ආයතනය ගිණුම් පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ මුදල් වර්ෂය සඳහා නම් 2020/ 2021 මුදල් වර්ෂය සඳහා (2020 අප්‍රේල් 01 සිට 2021 මාර්තු 31 දක්වා) දත්ත ලබා ගත යුතුය.

<u>මුදල් වර්ෂ 2020 හෝ 2020/2021ට අදාළ තොරතුරු</u>

ප්‍රශ්න අංක 13: ආර්ථික ක්‍රියාකාරකමේ ස්වභාවය

මෙහිදී ආයතනයේ ප්‍රධාන ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම පිළිබඳ විස්තර සඳහන් කළ යුතුය. ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් කේත කිරීමට නියමිත බැවින් ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම වඩාත් පැහැදිලිව දැක්විය යුතුය.
ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් කීපයක් එකම ආයතනය මගින් සිදුකරන අවස්ථා පැවතිය හැකි අතර එවන් අවස්ථා වලදී ආයතනයේ **ආදායමට ඉහළ දායකත්වයක් සපයන ආර්ථික ක්‍රියාරකම** මේ යටතේ සඳහන් කළ යුතුය.

ප්‍රශ්න අංක 14: වෙළඳ අංශයේ වර්ගය

මෝටර් රථ සහ මෝටර් සයිකල් තොග සහ සිල්ලර වෙළඳාම සහ ඒවා අලුත්වැඩියාවෙහි නිරත වන්නේද ? මෝටර් රථ සහ මෝටර් සයිකල් හැර අනෙකුත් භාණ්ඩ තොග වෙළඳාම හා සිල්ලර වෙළඳාමෙහි නිරත වන්නේද ? යන්න පැහැදිලිව දැක්විය යුතුය.

ප්‍රශ්න අංක 18: ඔබ ආයතනය e-commerce භාවිතයෙන් ගනුදෙනු සිදුකරන්නේද?

වෙළඳාමේදී අන්තර්ජාලයද භාවිත කරමින් වෙළඳාම් කටයුතු වල නිරත වන්නේද නැද්ද යන්න මෙහි සඳහන් කළ යුතුය.
උදා: අන්තර්ජාලය භාවිතයෙන් භාණ්ඩ ඇණවුම් කිරීම, විකිණීම,භාණ්ඩ ගැනුම් කරුවන් හා සැපයුම්කරුවන් මුණ ගැසීම.

ප්‍රශ්න අංක 19: මුදල් වර්ෂ 2020 හෝ 2020/2021 අදාළ සේවා නියුක්තිය වැටුප් හා වේතන සහ 2021 ජූලි 31 දිනට ශ්‍රම ඉල්ලුම

පහත සඳහන් කාණ්ඩ වල කාර්යමණ්ඩලය ආයතනයේ සේවා නියුක්තිය යටතේ ඇතුළත් නොකළ යුතු ය.

- අසීමිතව නිවාඩු ලබා සිටින්නන්
- විශ්‍රාම ගිය පුද්ගලයින්
- උප කොන්ත්‍රාත් කරුවන් විසින් ගෙවනු ලබන බාහිර සේවකයින්
- වෙනත් ආයතනයකින් ලබා ගන්නා ලද කාර්යමණ්ඩලය
- සංස්ථාගත සමාගම් වල අධ්‍යක්ෂවරු
- කොටස් හිමියන්ගේ කමිටුවේ සාමාජිකයින්

19.1 සාමාන්‍ය සේවා නියුක්තිය

12. අර්ධ කාලීන සේවකයින්

- දිනකට පැය 6 කට අඩුවෙන් සේවය කරන සහ
- මසකට දින 20 කට අඩුවෙන් සේවය කරනු ලබන සේවකයින් ,අර්ධ කාලීන සේවකයින් ලෙස සැළකේ.

19.2 වැටුප් හා වේතන

1. දළ වැටුප් හා වේතන

මූලික වැටුපට දිරි දීමනා, අතිකාල ගෙවීම්, පාරිතෝෂික දීමනා, ජීවන වියදම් එකතු කල පසු වටිනාකම

2.1 සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල හා සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදලට සේවායෝජකයින් දායකත්වය

- සේවක අර්ථ සාධක අරමුදලට සහ
- සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදලට සේවායෝජකයින් විසින් කරන ගෙවීම්

2.2 අනෙකුත් සමාජ රක්ෂණ දායක මුදල්

සේවා යෝජකයා විසින් සේවකයාගේ සුරක්ෂිතතාව සඳහා රක්ෂණ ක්‍රම වලට ගෙවන දායක මුදල් ආදිය

2.3 වෙනත් මූල්‍යමය දීමනා

- අසනීප, දරු ප්‍රසූතියකදි, අනතුරු නිසා සේවයට නොපැමිනීම වෙනුවෙන් දෙනු ලබන ඍජු දීමනා.
- ණය සහන වාරික ආදිය
- ඉන්ධන සඳහා ගෙවීම්
- ආහාර සඳහා දීමනා
- ගෙවල් කුලී

2.4 ද්‍රව්‍යමය ගෙවීම්

නොමිලේ හෝ ඉතා අඩු මිලට සේවකයන්ට සපයන භාණ්ඩ හා සේවා වෙනුවෙන් දරන ලද වියදම

උදා- ආහාර , නිල ඇඳුම්, නිල නිවාස , වාර ප්‍රවේශ පත්‍ර, ප්‍රවාහන පහසුකම්, බැංකු පොලී අනුපාතයෙන් යම් ප්‍රතිශතයක් ගෙවීම, ඉන්ධන

19.3 ඔබ ආයතනයේ 2021 ජුලි 31 දිනට පවතින වැඩිම පුරප්පාඩු සංඛ්‍යාවක් ඇති රැකියා 05 සඳහන් කර එම ප්‍රමාණයන් දක්වන්න.

ප්‍රශ්න අංක 20: මුදල් වර්ෂ 2020හෝ 2020/2021 සඳහා වියදම්

20.1 වර්ෂයේ ආයතනයේ වියදම්

1. වෘත්තිය සේවා සඳහා වියදම්

විශේෂීකරණය වූ ආයතන මඟින් ඉටු කරවා ගන්නා ලද සේවාවන්ට කරන ලද ගෙවීම්

- ආයතනයේ විගණන කටයුතු
- නීතිමය කටයුතු ආදිය සඳහා වැය වූ මුදල

2. ආරක්ෂක කටයුතු සඳහා වියදම් - වර්ෂය තුල ආරක්ෂක කටයුතු සඳහා වැය කල මුදල

- මුරකරුවන් යෙදවීම
- ආරක්ෂක සේවා සපයන ආයතන වලින් ලබා ගත් සේවය සඳහා කරන ලද ගෙවීම්

3. අධ්‍යාපන සහ පුහුණු වියදම්

ආයතනයේ නිලධාරින් , සේවකයන් පුහුණු කිරීමට සහ ඔවුන්ගේ උසස් අධ්‍යාපනය සඳහා වැය වූ මුදල (දේශීය හෝ විදේශීය)

4. අනෙකුත් ආයතන හෝ පුද්ගලයන්ගෙන්, කොමිෂන් හෝ උපකොන්ත්‍රාත් පදනම මත කරන ලද වැඩ සඳහා ගෙවීම්

අඩු පිරිවැයකින් කර ගත හැකි වීම නිසා හෝ නව දැනුම, යන්ත්‍ර සූත්‍ර , පුහුණු ශ්‍රමය නොමැති වීම යන හේතු මත වෙනත් ආයතන වලට ලබා දුන් වැඩ සඳහා කල ගෙවීම්

5. අළුත්වැඩියා සහ නඩත්තු වියදම් -

වර්ෂය තුළ සුළු නඩත්තු හා අළුත්වැඩියා කටයුතු සඳහා වැය කල මුදල මෙහි සඳහන් කරන්න.

ආයතනයේ ස්ථාවර වත්කම් වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා විශාල පිරිවැයක් දරන ලද අවස්ථාවලදී එම මුදල මෙහි සඳහන් නොකල යුතුය.

උදා - ගොඩනැගිල්ලක සම්පූර්ණ වහල ගලවා පිරිසකර කිරීම සඳහා වැයවූ මුදල මෙහි සඳහන් නොකල යුතුය. නමුත් වහලේ ෂීට් එකක් කැඩී ඇතිවිට එය සකස් කිරීම සඳහා වැයවූ මුදල මෙහි සඳහන් කල යුතුය.

කුලියට ගත් ගොඩනැගිලි, යන්ත්‍ර සූත්‍ර සුළු නඩත්තු හා අළුත්වැඩියා කටයුතු සඳහා වැය කල මුදලද මෙයට අයත් වේ.

8. ගොඩනැගිලි සඳහා ගෙවන ලද බදු කුලී -

ආයතනයේ ප්‍රයෝජනය පිණිස බද්දට ලබා ගන්නා ලද ගොඩනැගිලි වලට වර්ෂයට අදාළව ගෙවන ලද බදු වටිනාකම පමණක් මෙහිදී සඳහන් කළ යුතුය.

සැ.යු.: - සේවක නිවාස, අයිතිකරුගේ නිවාස, කළමනාකරුවන්ගේ නිවාස ආදිය සඳහා ගෙවන බදු කුලිය මෙයට ඇතුළත් නොවේ.

9. ඉඩම් සඳහා ගෙවන බදු කුලිය - ආයතනයේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම පවත්වාගෙන යනු ලබන ඉඩම සඳහා වර්ෂය තුල ගෙවනලද මුදල

10. යන්ත්‍රෝපකරණ වෙනුවෙන් ගෙවන ලද බදු කුලී

බද්දට ගන්නා ලද උපකරණ, යන්ත්‍ර සූත්‍ර ආදිය සඳහා වර්ෂයට අදාළව ගෙවන ලද බදු වටිනාකම පමණක් මෙහිදී සඳහන් කළ යුතුය.

11. ස්ථාපනය කිරීමේ වියදම් - වර්ෂය තුල ආයතනය මිලදී ගත් යන්ත්‍ර සවි කිරීමේ කටයුතු වෙනුවෙන් වැයකල මුදල

12. ප්‍රවාහන වියදම් (පුද්ගල සහ භාණ්ඩ)

- ගුවනින් , මුහුදෙන්
- දුම්රිය හා මාර්ග මගින්
- අභ්‍යන්තර ජල මාර්ග මගින් සිදු කළ ප්‍රවාහන කටයුතු වෙනුවෙන් වැය කල මුදල

13. පණිවිඩ හුවමාරු -

වර්ෂය තුල ආයතනයේ කටයුතු වෙනුවෙන් වැය කරන ලද තැපැල්, දුරකථන ගාස්තු සහ අන්තර්ජාල ප්‍රවේශය ඊ - මේල් සඳහා ගෙවීම්

14. මුද්‍රණ කටයුතු ලිපි ද්‍රව්‍ය, සඟරා සහ පොත්, පුවත්පත් සඳහා වියදම්

උදා - හාෆ් ෂීට් , ෆොටෝ කොපි කොළ , පෑන් ආදිය මිලදී ගැනීමට වැය වූ මුදල

15.ව්‍යාපාරික කටයුතු වෙනුවෙන් කරන ලද ගමන් වියදම්

දේශීයව හා විදේශීයව ආයතනික කටයුතු වෙනුවෙන් කරන ලද ගමන් වියදම්

16. රක්ෂණ වාරික ගෙවීම්

වර්ෂය තුළ රක්ෂණය වෙනුවෙන් දරණ ලද වියදම් උදා - ගිනි රක්ෂණය, මුහුදු උවදුරු රක්ෂණය, මහා මාර්ග රථ වාහන රක්ෂණය, ගුවන් යානා රක්ෂණය, සොර සතුරු බිය පිළිබඳ රක්ෂණය

17. ලබා ගත් ණය සඳහා පොළී ගෙවීම්

ආයතනය බැංකු මඟින් හෝ වෙනත් මූල්‍ය ආයතන මඟින් ලබා ගත් ණය සඳහා වර්ෂය තුල ගෙවන ලද මුළු පොළී මුදලේ වටිනාකම. තවද ආයතනයක් ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා කල් බදු යටතේ (ලීසිං) වාහනයක් මිලදී ගත්තේ නම් ඒ සඳහා ගෙවූ පොළී මුදලද මේ යටතේ සඳහන් කරන්න.

18. වෙනත් බැංකු ගෙවීම්

බැංකු විසින් තම ආයතනයට සපයන ලද වෙනත් සේවා සඳහා වර්ෂය තුල ගෙවන ලද මුළු මුදල

උදා:

- ගිණුම් ප්‍රකාශන
- චෙක් පොත්
- ආයතනය වෙනුවෙන් වෙනම සේප්පුවක් බැංකුවේ පවත්වාගෙන යෑම

19. ප්‍රචාරක හා ප්‍රවර්ධන වියදම්

දැන්වීම් පුවරු, බැනර් , පත්‍රිකා, ගුවන් විදුලි රූපවාහිනී පුවත්පත් දැන්වීම් අනෙකුත් ආයතනයන්ට මුදල් ගෙවීම මගින් වෙළඳ පොළ ප්‍රචාරක ක්‍රියාවලින්ට වැය වූ මුදලද මේ යටතේ දක්වන්න.

20. ලියාපදිංචි සහ බලපත්‍ර ගාස්තු -

මෙම කොටසට අදාල වන්නේ බදු නොවන වෙනත් බලපත්‍ර හා ලියාපදිංචි ගාස්තු වේ.
රජයට ගෙවන බලපත්‍ර ගාස්තු සඳහා රජය කිසියම් සේවාවක් එම ගාස්තු ගෙවන පුද්ගලයා /ආයතනය වෙනුවෙන් ඉටු කරයි නම් එය බද්දක් නොවන අතර එම වියදම් මෙහි ඇතුලත් කළ යුතුය.

උදා:
කිරුම් මිණුම් බලපත්‍ර ගාස්තු, විදේශ ගමන් බලපත්‍ර ගාස්තු, උසාවි ගාස්තු , රියදුරු බලපත්‍ර ගාස්තු
නමුත් රජය විසින් සමහර භාණ්ඩ අයිතිකර ගැනීම හා පාවිච්චි කිරීම වෙනුවෙන් අය කරනු ලබන ගාස්තු සහ ගාස්තු අය කිරීම වෙනුවෙන් සේවාවක් එම ගාස්තු ගෙවන පුද්ගලයාට ඉටු නොකරයි නම් එවැනි අය කිරීම් බදු වේ.

21.හිමිකාර භාගය සඳහා ගෙවීම් (Payments for Royalty) –

මේ අනුව හිමිකාර භාගය (Royalty), ප්‍රකාශන අයිතිය (copyright), ස්වාධිකාරය (patent), කීර්තිනාමය (goodwill) ආදිය සඳහා ආයතන විසින් දරන ලද වියදම මේ යටතේ සඳහන් කළ යුතුය.

23. ක්ෂය වීම් -

- ස්පෘෂ්‍ය වත්කම් වල ක්ෂයවීම් "**ක්ෂයවීම්** " (Depreciation) ලෙස හඳුන්වයි.
- ක්ෂයවීම් වටිනාකම ගොඩනැගිලි, යන්ත්‍ර සූත්‍ර, ලී බඩු, රථ වාහන ආදිය සඳහා වෙනස් ප්‍රතිශතයක් ගනී.

24. ක්‍රමක්ෂය - අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් වල ක්ෂයවීම් "**ක්‍රමක්ෂය**" (Amortization) ලෙස හඳුන්වයි.

25. කපා හරින ලද ණය

ගැනුම්කරුවන්ගෙන් අයවිය යුතු එහෙත් ගෙවීම පැහැර හැර ඇති මුදල් ආයතනයේ ගිණුම් වලින් ඉවත් කිරීමක් ආයතනය මගින් සිදු කරයි. අදාළ යොමු කාලය තුළ එලෙස කපා හරින ලද ණය මුදල් වල වටිනාකම මේ යටතේ සඳහන් කළ යුතුය.

26. ස්ථාවර වත්කම් විකිණීමේදී සිදුවූ අලාභය

යම් ස්වභාවික උපද්‍රවයක් නිසා හෝ හදිසි ආපදාවක් නිසා හෝ සොර සතුරු ආක්‍රමණයක් වැනි විවිධ හේතූන් නිසා යම් ස්ථාවර වත්කමකට හෝ ඉන් කොටසකට යම් හානියක් හෝ පාඩුවක් සිදුවූයේ නම් එම හානියේ හෝ පාඩුවේ වටිනාකම සටහන් කරන්න. භාවිතා කළ ස්ථාවර වත්කම් අලෙවි කිරීමේදී සිදු වූ අලාභය

උදා: මෝටර් රථයක පොත් වල සඳහන් වටිනාකම රු. 1,000,000 ක් වුව ද එය විකුණනු ලැබූ වටිනාකම රු. 800,000ක් පමණක් නම් එහිදී සිදුවූ අලාභය වන රු. 200,000 ක මුදල හානි සහ පාඩු යටතට ඇතුළත් වේ.

27. ආයෝජන හා කොටස් මිලදී ගැනීමෙන් සිදුවූ අලාභය

අදාළ යොමු කාලය තුළ ආයතනය ආයෝජනය, කොටස් මිලදී ගැනීම් යන ආදිය මගින් සිදු වූ හානි සහ පාඩු මීට අයත් වේ.
උදා-කොටස් වෙළඳ පොළ ආයෝජන වලදී වෙළඳ පොළ මිල අඩු වීම

28. හුවමාරු අගය වෙනස්වීමෙ අලාභය - විදේශ හුවමාරු මගින් සිදු වූ හානි සහ පාඩු මීට අයත් වේ.

29. පර්යේෂණ සහ සංවර්ධන වියදම් - ආයතනයේ සේවා ක්‍රියා වලිය ,

- අලුතින් ඇති කිරීමට
- වැඩි දියුණු කිරීමට
- ඒ සම්බන්ධ දැනුම වැඩි දියුණු කර ගැනීමට දරණ ලද වියදම

30. පාරිසරික ආරක්ෂණ වියදම්

ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම පවත්වාගෙන යැමේ දී සිදුවන පරිසර දූෂණය අවම කිරීමේ හෝ වැළැක්වීමේ අරමුණින් සිදු කරනු ලබන සේවා සඳහා අදාළ යොමුකාලය තුළ ආයතනය විසින් දරන ලද වියදම මේ යටතේ සඳහන් කළ යුතුය.

31. වෙනත් වියදම්

විනෝද චාරිකා, උත්සව සහ ඉහත 1 සිට 30 දක්වා වූ අයිතම යටතේ සඳහන් නොකළ, ආයතනය විසින් දරන ලද වියදමක් පවතී නම් එය මේ යටතේ දැක්විය යුතුය.

- කොටස්කරුවන්ගේ, කළමනාකරුවන්ගේ රැස්වීම් සඳහා වැයවන වියදම
- අවුරුදු උත්සව, නත්තල් උත්සව, ක්‍රීඩා උත්සව, විනෝද චාරිකා වෙනුවෙන් වැය වූ මුදල
- ව්‍යාපාරික සහ වෘත්තිය සංවිධාන සඳහා දායක මුදල

32. මුදල් පරිත්‍යාග, දීමනා හා ත්‍යාග-

වර්ෂය තුළ ආයතනය විසින් සිදු කරන ලද මුදල් පරිත්‍යාග, දීමනා, ත්‍යාග මුදල් වල වටිනාකමේ එකතුව මේ යටතේ දැක්විය යුතුය.

- දරුවන් සඳහා ශිෂ්‍යත්ව ලබාදීම

- පාසල් පුස්තකාල සඳහා පොත් ලබාදීම

33. නිෂ්පාදනය කරන ලද ඒකක ගණන මත බදු

ආයතනය විසින් සිදු කරනු ලබන නිෂ්පාදනවල හෝ සපයනු ලබන සේවාවල ඒකක ගණන පදනම් කරගෙන අයකරනු ලබන බදු නිෂ්පාදන බදු වේ.

උදා - එකතු කළ අගය මත බදු, වෙළඳ බදු, ආයාත බදු, ජාතිය ගොඩනැගීමේ බදු, රේගු බදු

34. නිෂ්පාදනය මත පනවන වෙනත් බදු

සමස්ත නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය මත පනවනු ලබන බදු මේ යටතේ ගැනේ.

උදා: පාරිසරික බදු, දේපළ බදු (වරිපනම් බදු)

35. ව්‍යාපාර ලාභ මත අයකරන බදු

ආයතනයේ මුළු ලාභය මත අයකරන බදු

20.2 <u>වෙනත් ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීම්</u>

20.2.1 අලෙවි කිරීම සඳහා මිලදී ගන්නා ලද අයිතම

ආයතනය විසින් මිලදී ගත් ආකාරයෙන්ම (කිසිම පිරියම් කිරීමක් හෝ සිදු නොකොට) නැවත විකුණන භාණ්ඩ තොග මෙමඟින් ආවරණය කෙරේ. මෙම භාණ්ඩ තොග වල වටිනාකම, වර්ෂය තුළ මිලදී ගැනීම් මෙහි 3 යටතේ සඳහන් කළ යුතුය.

20.2.2 අමු ද්‍රව්‍ය, අනෙකුත් ද්‍රව්‍ය, ඇසුරුම් ද්‍රව්‍ය, කුඩා මෙවලම් හා අමතර කොටස්

- වර්ෂයට අදාළව ආයතනය සතු අමුද්‍රව්‍ය, ඇසුරුම් ද්‍රව්‍ය, කුඩා මෙවලම් හා අමතර කොටස් යන ආදිය පිළිබඳ විස්තර
- පිරියම් කිරීම පිණිස වෙනත් ආයතනයකට සැපයූ අමුද්‍රව්‍ය ආදියෙහි වටිනාකම
- මෙම ද්‍රව්‍ය වල ඇගයීම ගැණුම්කරුගේ මිල ගණන් අනුව සිදු කළ යුතුය. ගැනුම් මිල, ප්‍රවාහන වියදම්, රක්ෂණ වියදම්, සියලුම අය බදු හා තීරු බදු මෙයට ඇතුළත් වේ.
- එහි දී ගැණුම්කරුට දෙන වට්ටම් හා ප්‍රතිදාන හෝ සපයන්නන් වෙතට ආපසු බාර දුන් ඇසුරුම් ද්‍රව්‍යවල වටිනාකම අඩු කළ යුතුය.
- ආයතනයට අනුබද්ධ ආයතන වලින් ලබාගත් අමු ද්‍රව්‍ය වෙනුවෙන් ගෙවීමක් නොකරන ලද නමුත් මිලදී ගත් අමු ද්‍රව්‍ය ලෙස සලකා ඇගයිය යුතුය.

ප්‍රශ්න අංක 21: මුදල් වර්ෂ 2020 හෝ 2020/2021 සඳහා ආදායම්

21.1 භාණ්ඩ අළෙවි කිරීමෙන් (සිල්ලර/ තොග), වාහන අළුත්වැඩියා සහ බ්‍රෝකර් කටයුතු වලින් උපයන ලද ආදායම්

ඔබ ආයතනයේ 2020 හෝ 2020/2021 වර්ෂයේදී භාණ්ඩ අළෙවි කිරීමෙන් හා වාහන අළුත්වැඩියා කිරීමෙන්, බ්‍රෝකර් කටයුතු වලින් උපයන ලද ආදායම මේ යටතේ දැක්විය යුතුය. එහිදී කේත කිරීමට වඩාත් පහසුවන පරිදි විස්තරාත්මකම අදාළ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම සඳහන් කළ යුතුය. තවද භාණ්ඩ අළෙවි කිරීම තනි අයිතමයක් හෝ අයිතම කාණ්ඩ විය හැකි බැවින් අයිතම එකිනෙක සඳහන් කළ නොහැකි අවස්ථාවලදී අයිතම කාණ්ඩ අනුව ආදායම දැක්වීම යෝග්‍ය වේ.

4 තීරුවේ ඔබ අළෙවි කරන භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමට කරන වියදමට කොපමණ ලාභ ප්‍රතිශතයක් එකතු කර අළෙවි කරන්නේද යන්න සඳහන් කළ යුතුය.

21.2 ආදායම් උපයන වෙනත් ප්‍රභවයන්

වෙනත් ආදායම්

ඉහත 21.1 ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වලින් එකක හෝ නියුතු ආයතන වල වෙනත් ආදායම් මූලාශ්‍ර ද පැවැතිය හැකි ය. එම ආදායම් මූලාශ්‍ර පිළිබඳ කෙටි විස්තරයක් පහත 21.2 හි 1 සිට 17 දක්වා වූ අයිතම යටතේ දක්වා ඇත.

1. භාවිත කරන ලද භාණ්ඩ අළෙවි කිරීම - භාවිත කරන ලද භාණ්ඩ ,

- තාක්ෂණය වෙනස් වීම,
- ආයතනයට නව මුහුණුවරක් ලබා දීම,
- භාවිත කළ පසු ආයතනයට වැදගත් නොවීම නිසා අළෙවි කළේ නම් ඉන් ලැබුණ ආදායම

2. සුන්බුන් සහ අපද්‍රව්‍ය අළෙවි කිරීම

ආයතනයේ සුන්බුන්, අපද්‍රව්‍ය ආදිය ද අළෙවි කර ලබන ආදායම

උදා: කැඩී බිඳී ඇති කාර්යාලයීය උපකරණ සහ ගෘහ භාණ්ඩ ආදිය අලෙවි කිරීම

3. ප්‍රවාහන සේවා සැපයීම

ප්‍රවාහන සේවා මගින් උපයන ආදායම් මීට අයත් වේ.

අලෙවි කරන ලද සේවාව පාරිභෝගිකයා වෙත ප්‍රවාහනය කර දීමෙන් ලද ආදායමද දැක්විය යුතු ය.

7. පොලී ලැබීම්

ආයතනයක් තම මූල්‍ය වත්කම් වෙනත් ආයතනයක (බැංකු හා මූල්‍ය ආයතන වල) තැන්පත් කිරීමෙන් හෝ ණයකර මිලදී ගැනීමෙන් ලැබෙන පොලී අදායම මින් අදහස් කෙරේ. මෙලෙස උපයන ලද මුදල මේ යටතේ දැක්විය යුතුය.

8. ලාභාංශ ලැබීම්

ආයතනය කිසියම් සමාගමක කොටස් මිල දී ගෙන ඇත්නම් එම කොටස් වෙනුවෙන් 2020හෝ 2020/2021 වර්ෂයේ ලැබුන ලාභාංශ මුදල මේ යටතේ දැක්විය යුතුය.

9. හිමිකම් භාගය (Royalty income) - කිසියම් ආයතනයක් තම ආයතනයට අයත්

- වෙළඳ ලකුණ (trade mark)
- පේටන්ට් (patent)
- ප්‍රකාශන අයිතිය (copyright)
- අයිතිය පැවරීමේ ගාස්තු (Franchise) යන ආදිය අලෙවි කර එමගින් 2020 වර්ෂය තුළ උපයන ලද ආදායම මේ යටතේ දැක්විය යුතු ය.

11. සුරකුම් පත්, ව්‍යාපාර වස්තු, අළෙවි කළ හැකි සුරකුම්පත් සහ වෙනත් මූල්‍ය වත්කම් වලින් ලැබීම්.

සුරකුම් පත්, ව්‍යාපාර වස්තු, අළෙවි කළ හැකි සුරකුම්පත් ආදිය මගින් ආයතනය උපයන ආදායම් මේ යටතේ සඳහන් කළ යුතු ය.

12. විදේශ හුවමාරුලැබීම්

ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනු වල දී විනිමය අනුපාත වෙනස් වීම මත ආයතනට අත් වන වාසි මේ යටතේ ගැනේ.

13. රක්ෂණ සේවා ලැබීම්

වත්කම් වලට සිදු වූ හානියක් වෙනුවෙන් රක්ෂණ හිමිකම් (Insurance claim) ලෙස වර්ෂය තුල ලැබුණ මුදල

උදා: ආයතනය සතු මෝටර් රථයක් අනතුරක හානියේ වටිනාකම ලෙස අදාළ රක්ෂණ සමාගමෙන් ලැබුන මුදල

14. ප්‍රදාන සහ පරිත්‍යාග-

කිසියම් ආයතනයකට රජයෙන් හෝ වෙනත් ආයතනයක් මඟින් ප්‍රදානයක් හෝ පරිත්‍යාගයක් වර්ෂය තුල දී ලැබුනේ නම් ඒ පිළිබඳ විස්තර මේ යටතේ දැක්විය යුතුය.

15. සහනාධාර

සහනාධාර යනු මහජනතාවගේ යහපත උදෙසා ආයතනයක ව්‍යාපාරික කටයුතු පවත්වාගෙන යැමට හෝ සංවර්ධනයට රජයෙන් දෙනු ලබන විශේෂ දීමනාවක් හෝ බදු සහනයක් වේ.

17. වෙනත්ආදායම්

ඉහත සඳහන් කුමන හෝ අයිතයමක් යටතේ සටහන් නොකරන ලද ආදායම් මූලශ්‍රයක් පවතී නම් එය සඳහන් කරන්න

ප්‍රශ්න අංක 22: මුදල් වර්ෂ 2020 හෝ 2020/2021සඳහා ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන වත්කම්

අස්පෘශ්‍ය ස්ථාවර වත්කම්

භාණ්ඩ නිෂ්පාදනයේ දී හෝ සේවා සැපයීමේ දී භාවිතයට ගැනීමට පවතින අන් අයට කුළියට දීමට හෝ පරිපාලන කටයුතු සඳහා පවත්වා ගන්නා භෞතික පැවැත්මක් නැති මූල්‍ය නොවන වත්කම් අස්පෘශ්‍ය ස්ථාවර වත්කම් වේ.

උදා: වෙළඳ ලකුණ , කීර්ති නාමය, පරිගණක මෘදුකාංග

2 තීරුව : වර්ෂය ආරම්භයේ පොතෙහි සඳහන් වටිනාකම

මින් අදහස් කරන්නේ 2020.01.01/2021.04.01 දිනට පොතේ සඳහන් කර ඇති අදාළ ස්ථාවර වත්කමෙහි අගයයි.

3තීරුව : වර්ෂය තුළ අත්පත් කර ගන්නා ලද ස්ථාවර වත්කම්

2020 වර්ෂය තුළ දී ආයතනය විසින් අත්පත් කර ගත් ස්ථාවර වත්කම් වල වටිනාකම මේ යටතේ දැක්විය යුතු ය. එනම් වර්ෂය තුළ දී ආයතනය විසින් එකතු කරන ලද අලුත් හා භාවිතා කළ ප්‍රාග්ධනය සඳහා කරන ලද වියදම් වල එකතුවෙන් වර්ෂය තුළ අලෙවි කරන ලද ප්‍රාග්ධනයේ වටිනාකම අඩු කිරීමෙන් මෙම අගය ලබා ගත හැකිය.

තව ද පවතින ස්ථාවර වත්කම් වල සාමාන්‍ය ආර්ථික ආයු කාලය දීර්ඝ කරන්නා වූ ද නිෂ්පාදනය වැඩි කරන්නා වූද, ප්‍රධාන පෙලේ එකතු කිරීම්, වෙනස් කිරීම් හා වැඩි දියුණු කිරීම් මෙමඟින් ආවරණය කෙරේ. එකම සමාගමකට අයත් වෙනත් ආයතනයකින් ලැබුන ස්ථාවර වත්කම් ද මිල දී ගත් ස්ථාවර වත්කම් සේ සළකා මීට ඇතුළත් කළ යුතු ය. ඇගයිය යුත්තේ ගැණුම්කරුගේ මිළ ගණන් අනුවය.

4 තීරුව : ආයතනය විසින්ම කරන ලද ප්‍රාග්ධන සම්පාදන

ඇතැම් ආයතන තම ආයතනය සතු සම්පත් යොදාගෙන ආයතනය විසින්ම ඇතැම් ස්ථාවර වත්කම් සම්පාදනය කරනු ලැබේ.
උදා: ආයතනයක් තමා සතු සම්පත් උපයෝගී කර ගෙන සකස් කරන ලද මුරකුටිය

5 තීරුව : වර්ෂය තුළ ස්ථාවර වත්කම් වල ක්ෂයවීම් (ස්පෘශ්‍ය හා අස්පෘශ්‍ය වත්කම්)

ස්ථාවර වත්කම් වල පිරිවැය එම වත්කමෙහි ජීවිත කාලය පුරා බෙදාහැරීම ක්ෂය කිරීම මගින් සිදු වේ.
අස්පෘශ්‍ය වත්කම් වල ක්ෂයවීම් "**ක්‍රමක්ෂය**" (Amortization) ලෙස හඳුන්වයි.
ක්ෂයවීම් වටිනාකම ගොඩනැගිලි, යන්ත්‍ර සූත්‍ර, ලීබඩු, රථ වාහන ආදිය සඳහා වෙනස් ප්‍රතිශතයක් ගනී.

උදා:
රු. 50,000 ක් වටිනා පරිගණක යන්ත්‍රයක් වසර 10 ක් භාවිතා කළ හැකි යැයි සිතමු. එම පරිගණක යන්ත්‍රයේ එක් වසරක ක්ෂයවීම් වල වටිනාකම මුළු වටිනාකමින් දහයෙන් කොටසකි. එනම්(රු. 50,000/10) = රු. 5000/- කි.